

Narodowy Fundusz Zdrowia

Świadczenia przed diagnozą – jak długo trwa ścieżka diagnostyczna pacjentów z reumatoidalnym zapaleniem stawów?

Marcin Kruk

główny analityk dużych zbiorów danych
Departament Analiz, Monitorowania Jakości
i Optymalizacji Świadczeń
Centrala Narodowego Funduszu Zdrowia

współpraca: prof. dr hab. n. med. Brygida Kwiatkowska
konsultant krajowa w dziedzinie reumatologii

Agenda

1. Kontekst analizy.
2. Omówienie tematu.
3. Metodyka.
4. Wyniki.
5. Podsumowanie.

Kontekst

Hipoteza badawcza:

Pacjenci z reumatoidalnym zapaleniem stawów „błądzą” po systemie ochrony zdrowia przez wiele miesięcy przed diagnozą RZS.

Cel analizy:

Weryfikacja hipotezy oraz określenie długości ew. okresu poszukiwania diagnozy i kosztów bezpośrednich dla systemu.

Reumatoidalne zapalenie stawów

- przewlekła choroba tkanki łącznej o podłożu autoimmunologicznym
- najczęstsza zapalna choroba stawów, rozpoczynająca się najczęściej w młodym i średnim wieku (najczęściej u kobiet w wieku >40 lat)
- etiologia nie jest dotychczas wystarczająco poznana, ale wśród czynników ryzyka wymienia się: czynniki genetyczne i środowiskowe, zakażenia drobnoustrojami, palenie tytoniu, stres
- objawy: ból, sztywność oraz obrzęk stawów (głównie rąk i stóp, w niektórych przypadkach innych części ciała)
- szacuje się, że na RZS choruje w Polsce ok. 0,9% populacji*

*Marcol-Majewska, A., Majewski, G., Kotyla, P. (2017). Reumatoidalne zapalenie stawów—propozycje postępowania diagnostycznego. Forum Reumatologiczne (Vol. 3, No. 2, pp. 88-92)

Dobór analizowanej próby

- pacjenci z diagnozą RZS w 2016 r. = dorośli pacjenci z co najmniej 3 świadczeniami w ciągu roku w ramach Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej lub Leczenia Szpitalnego z rozpoznaniem głównym: M05, M06 wg klasyfikacji ICD-10 (dla których trzecie świadczenie było w 2016 r.) i brakiem takich świadczeń w poprzedzających 2 latach
- odrzucono pacjentów z historią świadczeń z rozpoznaniem młodzieńczego zapalenia stawów (M08 wg ICD-10)
- n = 16 427 pacjentów

Metodyka analizy

Obliczenie średniej rocznej wartości refundacji świadczeń dla analizowanej grupy pacjentów nie jest miarodajne z uwagi na brak porównania. Nawet jeśli obliczymy średnią roczną wartość refundacji świadczeń dla wszystkich pacjentów i porównamy z wartością obliczoną dla pacjentów z RZS, nadal należałoby uwzględnić charakterystyki pacjentów.

Metodyka:

1. Wybór próby porównawczej, z populacji wszystkich pacjentów.
2. Dopasowanie obu grup pod względem podstawowych charakterystyk.
3. Zastosowanie regresji liniowej z uwzględnieniem zmiennej binarnej określającej przynależność do grupy (pacjenci z RZS vs. pozostali).

Metodyka analizy

Dla każdego z lat 2011–2019:

1. Ograniczono grupę pacjentów RZS do osób, które miały sprawozdane co najmniej jedno świadczenie w roku R oraz żyły przez cały rok R.
2. Z bazy danych NFZ wybrano osoby, które miały sprawozdane co najmniej jedno świadczenie w roku R oraz żyły przez cały rok R oraz nie były wśród pacjentów RZS (dalej: *próba z populacji ogólnej*).
3. Ograniczono próbę z populacji ogólnej do ok. 30-40 tys. losowych pacjentów, tak aby każda kombinacja wieku (w ujęciu rocznikowym) i płci występująca w grupie RZS miała podobnie liczną reprezentację (*propensity score matching* z dokładnym dopasowaniem).
4. Każdej osobie przyporządkowano łączną wartość refundacji świadczeń* w roku R.

*Wartość refundacji świadczeń odnosi się do świadczeń, dla których wartość rozliczonego świadczenia była większa od zera lub świadczenie zostało sprawozdane w ramach ryczaftu PSZ (nie uwzględnia zatem m.in. świadczeń udzielonych w ramach stawki kapitałowej POZ, szpitalnych oddziałów ratunkowych). W przypadku świadczeń rozliczonych w ramach ryczaftu PSZ uwzględniono ich wartość w oparciu o cenę jednostki sprawozdawczej ryczaftu systemu zabezpieczenia obowiązującą w danym okresie rozliczeniowym.

Metodyka analizy

5. Dla każdej osoby określono wartości zmiennych:
  - a. wiek w ujęciu rocznikowym – liczbowo (*wiek*) oraz w postaci grup wiekowych (*grupa_wiekowa*),
  - b. płeć (*czy_kobieta* – 1 w przypadku kobiet, 0 w przypadku mężczyzn),
  - c. województwo zamieszkania pacjenta (*woj*),
  - d. region zamieszkania pacjenta wg klasyfikacji NUTS 1 (*NUTS*),
  - e. poziom dochodów z tytułu podatku dochodowego per capita w roku R w powiecie zamieszkania pacjenta w odniesieniu do średniej krajowej (źródło: GUS) (*dochody_powiat*),
  - f. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w roku R w powiecie zamieszkania pacjenta w odniesieniu do średniej krajowej (źródło: GUS) (*wynagrodzenia_powiat*),
  - g. zmienną binarną przyjmującą wartość 1 w przypadku przynależności pacjenta do populacji RZS i wartość 0 w przeciwnym przypadku (*czy_populacja_RZS*).
6. Na otrzymanych danych oszacowano parametry modelu, w którym zmienną objaśnianą była wartość refundacji w roku R, a zmiennymi objaśniającymi czynniki demograficzne i ekonomiczne oraz zmienna określająca przynależność do danej populacji.

Wyniki modelowania: rok 2014

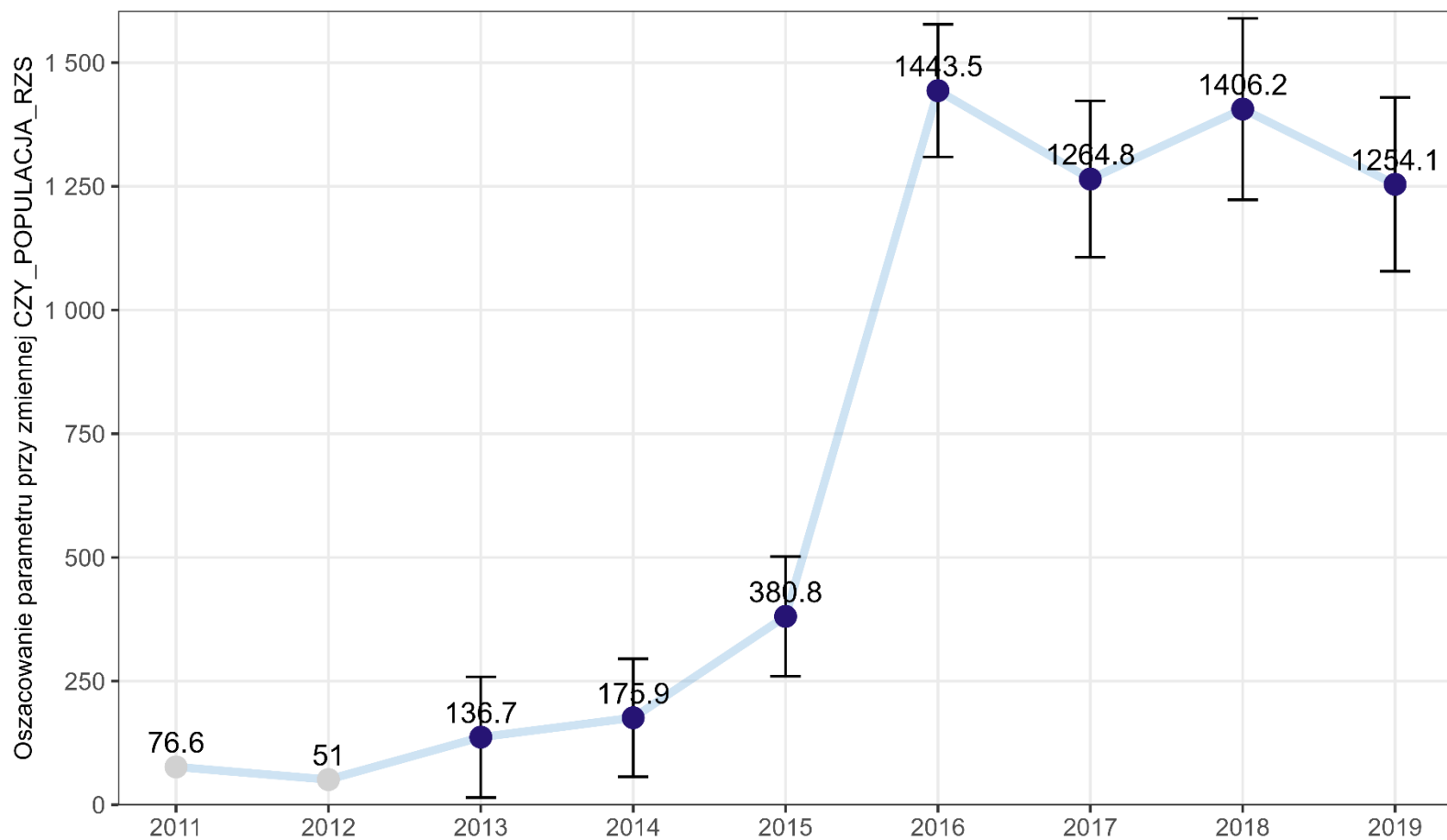
Zmienna	Oszacowanie	Błąd standardowy	Statystyka t	p-value
(wyraz wolny)	245,7	91,5	2,7	0,007
grupa_wiekowa 25-34 vs. <25	43,0	88,3	0,5	0,626
grupa_wiekowa 35-44 vs. <25	297,9	109,1	2,7	0,006
grupa_wiekowa 45-54 vs. <25	459,2	102,3	4,5	<0,001
grupa_wiekowa 55-64 vs. <25	1286,5	125,4	10,3	<0,001
grupa_wiekowa 65-74 vs. <25	2162,5	160,4	13,5	<0,001
grupa_wiekowa 75-84 vs. <25	2514,5	166,5	15,1	<0,001
grupa_wiekowa 85+ vs. <25	1642,1	163,1	10,1	<0,001
czy_kobieta	65,0	78,6	0,8	0,409
NUTSPL4 vs. NUTSPL2	197,9	81,3	2,4	0,015
NUTSPL5 vs. NUTSPL2	89,3	85,6	1,0	0,297
NUTSPL6 vs. NUTSPL2	112,6	74,6	1,5	0,131
NUTSPL7 vs. NUTSPL2	-24,5	80,4	-0,3	0,761
NUTSPL8 vs. NUTSPL2	313,9	91,9	3,4	0,001
NUTSPL9 vs. NUTSPL2	-12,7	85,2	-0,2	0,882
dochody_powiat	0,3	0,1	5,7	<0,001
czy_populacja_RZS	175,9	60,8	2,9	0,004
grupa_wiekowa 25-34 * czy_kobieta	363,0	111,2	3,3	0,001
grupa_wiekowa 35-44 * czy_kobieta	10,8	127,6	0,1	0,933
grupa_wiekowa 45-54 * czy_kobieta	191,1	137,1	1,4	0,163
grupa_wiekowa 55-64 * czy_kobieta	-364,8	147,2	-2,5	0,013
grupa_wiekowa 65-74 * czy_kobieta	-660,4	189,6	-3,5	<0,001
grupa_wiekowa 75-84 * czy_kobieta	-675,8	206,9	-3,3	0,001
grupa_wiekowa 85+ * czy_kobieta	-381,7	197,2	-1,9	0,053

- postać funkcyjna modelu wybrana na podst. kryterium AIC
- zastosowano odporne błędy standardowe HC3
- brak współliniowości zmiennych objaśniających

Interpretacja oszacowania parametru:

- Osoby, które miały diagnozę RZS w 2016 r., miały średnio o 175,9 zł wyższą roczną wartość refundacji świadczeń w 2014 r. niż losowi pacjenci z bazy danych NFZ bez diagnozy RZS w 2016 r., przy zachowaniu wartości pozostałych zmiennych na niezmiennym poziomie.

Wyniki modelowania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NFZ

W latach 2011–2012 osoby, które miały diagnozę RZS w 2016 r. nie różniły się w sposób istotny statystycznie pod względem wartości refundacji świadczeń w danym roku niż losowi pacjenci z tego roku bez diagnozy RZS w 2016 r., przy zachowaniu wartości pozostałych zmiennych na niezmiennym poziomie.

Podsumowanie

- Wyniki wskazują na znacząco wydłużoną ścieżkę diagnostyczną pacjentów z RZS. Należy zidentyfikować przyczyny takiego stanu rzeczy oraz wprowadzić mechanizmy szybkiej ścieżki diagnozy.
- W listopadzie 2023 r. ruszył pilotaż programu KOWZS (Kompleksowa Opieka nad Pacjentem z Wczesnym Zapaleniem Stawów). Program w założeniu ma być realizowany przez 3 lata w 15 ośrodkach WZS, na terenie 11 województw.

Dziękuję za uwagę